СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 107. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 10-го травня 1938. No. 107. Jersey City, N. J., Tuesday, May 10, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЖИДИ В ОБОРОНІ СВОЇХ У ПОЛЬЩІ

НЮ ЙОРК. — На зібранні 1,000 представників ріжних жидівських органїзацій, що мають 40,000 членів самих жидів з Польщі, бесідники гостро таврували польську владу за те, що вона переслідує жидів. Серед бесідників був також відомий рабін Степан Вайс, який осуджував гостро польський уряд, а також націстів і фашистів, та притім обороняв жидівський націоналізм. Він дослівно сказав: „Націоналізм стає лихим лише тоді, коли одна нація не позволяє іншій нації жити побіч у свободі". А далі сказав: „Польський жид, який не є льояльний супроти жидів у Польщі, не варт бути американським громадянином". Рабін Вайс, як відомо, грає велику ролю в американській політиці, а в останніх часах президент Рузвелт назначив його членом комітету помочі політичним утікачам.

ЧЕРЕЗ ВИТРАТУ — ДО ДОБРОБУТУ.

ВАШИНГТОН. — Гері Гопкінс, голова „Доблю Пі Ей", виголосив через радіо промову, в якій сказав, що коли уряд далі буде витрачувати на широку скалю гроші на ріжні підприємства, то нинішне безробіття можна буде побороти та привернути назад добробут. Він говорив, що внаслідок економічного застою від 1930 року дотепер Америка втратила коло 200 біліонів долярів, що представляє собою вартість цілого американського майна з 1932 року. Гопкінс також критикував Гувера, який виступає проти політики нового розділу та каже, що треба робити, хоч він сам, коли був президентом, не дуже то знав, що робити.

ВШАНУВАЛИ МАТІР.

НЮ ЙОРК. — По всіх містах Америки діти гідно вшанували день матери. Телеграфічні компанії вислали велику скількість депеш із поздоровленнями для матерей; також склепи з цвітами робили добрий бизнес. По ресторанах можна було побачити багато родинних гуртів, у яких почесними гостями були матері.

ЦЕРКВИ В СПРАВІ ГАЗАРДОВИХ ІГОР.

НЮ ЙОРК. — Федерація протестантських церков Ню Йорку висказала своє крайнє обурення з приводу того, що делеґати на конституційній конвенції хочуть леґалізувати всякі газардові гри і льотерії. Федерація сказала, що навіть коли ті гри тяжко викорінити і навіть коли вони принесуть урядові добрі податки, їх не можна леґалізувати. Крадіжів також не можна викорінити, а проте їх ніхто не леґалізує, говорив представник Федерації. А представник католицької церкви на зібранні конституційної конвенції в Олбані говорив цілком що інше. Він сказав, що католицька церква не ставитиме перешкод леґалізації газардових ігор, хоч засаднично далі є проти газардів.

НІМЕЦЬКИЙ КОРАБЕЛЬ ЗАБИРАЄ З АМЕРИКИ БОМБИ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Німецький вантажний корабель „Франкенвальд" навантажив у філядельфійських доках 20,000 летунських бомб. Куди він ті бомби повезе, не відомо. Це четвертий того роду ладунок, який мали нібито закупити „певні сторони в Злучених Державах",

БРАК ПОМЕШКАНЬ В АМЕРИЦІ.

ВАШИНГТОН. — Американська служба здоровля подала до відома, що американська суспільність не має подостатком мешкань і не жиє так, як цього вимагає модерна гіґієна. Коло пять міліонів міських родин не мають у своїх помешканнях кімнати для кожного члена родини. Міліон родин має помешкання, в яких припадає аж два члени родини на одну кімнату. В тому числі найбільше нігерських родин.

КАЖЕ, ЩО СВОБОДУ ТРЕБА ШАНУВАТИ.

НЮ ЙОРК. — Священик Рандольф Рей виголосив проповідь, у якій сказав, що громадянську свободу треба шанувати і її не можна надуживати. Він сказав, що Еспанію і Росію знищено тому, що там надуживали свободи. Він давав приклад, що може вийти зо свободи по парках і інших публичних місцях, коли люди тої свободи надуживають. Також часто у писанні і промовах свободи слова надуживають на те, щоб ширити ненависть і інші шкідливі доктрини. Навіть у релігії люди надуживають нераз тої свободи на те, щоб саму релігію підкопати, говорив він.

ВЕЛИКА ПАРАДА НА ВИСТАВОВІЙ ПЛОЩІ.

НЮ ЙОРК. — Минулої неділі на виставовій площі в Флошинг Медов відбулася велика парада, получена з ріжними штучними вогнями. В повітрі тріскали ріжні ракети, штучні бомби і закрашували небо ріжними красками. На тій параді було 600,000 осіб.

НАРОДИ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

Китайці видають 1 міліон 200 тисяч ддолярів на самий винайм місця під свій павільон на Світовій Виставі „Золотої Брами" на острові Скарбу, у Сан Франсіско, що там відбудеться в 1939. році. На образку ґрупа визначних китайців і китайок копає землю при закладинах основ під павільон. З лівого боку стоїть відома китайська фільмова зірка Анна Май Вонг, з правого боку китайський священик у ризах, а між ними Лілі Чон і Дороті Лов.

МОЖЕ ЧОГОСЬ НАВЧИЛИСЬ.

Кажуть, що в армії ґен. Франка є багато молодих аристократів, що походять із старих і багатих еспанських родів. Вони тепер заявляють, що по війні мусять прийти радикальні реформи. Признають, що селяни мусять дістати землю.

В СССР ПОСТІЙНО ЗБІЛЬШУЮТЬСЯ КАТАСТРОФИ.

Заступник голови колеґії найвищого суду в СССР заявив, що число пароплавних катастроф у СССР постійно збільшується. Минулого року в порівнянні з 1934 р. число катастроф зросло двократно. Страти сягають 45 міліонів рублів і збільшилися півтора разу. Одною з головних причин катастроф є повний занепад дисципліни внаслідок пиянства моряків. Ґрінберґ подає докази, що підчас подорожі капітани кораблів уладжують забави в каютах. Були випадки, що пяний заступник капітана заснув при кермі корабля і тому корабель наїхав на судно, або що пяний капітан упав з чердака до води.

20,000 ПОЛЬСЬКИХ „СОКОЛІВ" У ЛЬВОВІ В ЧЕРВНІ.

Ендецьке „Слово Народове" бе в великий дзвін, що в червні ц. р. буде маніфестувати 20,000 польських „Соколів" у Львові „в 20-ті роковини Оборони Львова", що „Львів є польський і тільки польський". Притім вигукує „Слово Народове" ...проти українців! Дивна мораль панів ендеків: їм вільно робити здвиги „Соколів", а нам, українцям, звичайних зборів не вільно трохи ширше вчинити, бо зараз „гайдамаци", „українська небезпека" і тим подібні вигуки!

ЕКСПЛЬОАТУЮТЬ ТЕРЕБОВЕЛЬСЬКИЙ КАМІНЬ.

Під Тернополем, у Прошовій, зачали експльоатувати поклади теребовельського каменя. Працю знайшли 120 робітників.

ПОДРУЖЖЯ В АНҐЛІЇ.

Статистичні дані цивільного уряду в Анґлії виказують, що в 1936 р. 179 дівчат і 32 юнаки заключили подружжя у віці 16 років. У 32 подружжях чоловік і жінка мали однаковий вік, а інші дівчата вийшли замуж за старших чолвіків у віці до 55 років життя.

ТАЄМНИЧЕ ВБИВСТВО.

У присілку Хатки під Клебанівкою, пов. Теребовля, два селяни, Малиновський і Луцьків, кинулися в погоню за якимсь незнаним чоловіком, що на їх запит не дав ніякої відповіди, лиш почав утікати. Оба селяни почали кидати за втікачем камінням і один камісь поцілив незнайомого у зад голови так міцно, що він упав трупом на місці. Справників мимовільного вбивства арештували. Поліція веде слідство, щоб устійнити тотожність убитого.

КРІВАВИЙ НАПАД НА ФІЛЬВАРОК.

Ян Кузьма вечором прийшов до фільварку Ірини Ластовецкої в Ситісі, пов. Переворськ, і почав сварку з її сином за звільнення його з праці. Підчас суперечки випав Кузьмі короткий військовий кріс. Тоді Казимир Ластовецкі швидко вернувся до помешкання та озброїв 19-літнього льокая й управителя горальні Генриха Франьчика. Одночасно Кузьма вбіг до помешкання за Ластовецким і почав бити присутніх. В обороні нападених схвильований льокай почав стріляти і вбив не лише напасника Кузьму, але й управителя горальні та тяжко зранив землевласницю Ластовецку.

НАПАД У ТОПОРІВЦЯХ.

У Топорівцях, повіт Городенка, три напасники вломилися вночі до мешкання Марії Ковлюк і змасакрували її в жахливий спосіб, а також убили її 14-літнього сина Михайла.

ОСТРІВ ВЯЗНІВ У РУМУНІЇ.

Румунська преса повідомляє, що румунський уряд проектує владити концентраційний табор для політично непевних людей, на т. зв. „Острові Вужів", що лежить 22 км. від Сулими на Чорному морю. На цьому острові вмістилось би 1,500 осіб. Інтернованим залишилиб свободу рухів, бо втеча з острова неможлива.

ЕМЕРИТОВАНИЙ РАХУНКОВИЙ ОФІЦИР ОБМАНЦЕМ.

Емеритований рахунковий офіцир Степан Войдило продав іще 1932-го р. свою реальність у Кракові професорові Шишкові за 15,000 дол. Коли незабаром Шишко помер, Войдило запізвав вдову за доплату решти ціни купна в квоті 15,000 зл. До позву долучив текст підписаної пок. проф. Шишком і його жінкою умови. Та виявилося, що цю умову Войдило сам сфальшував. Окружний суд у Кракові засудив його на 3 роки вязниці. Підчас розправи переслухали як свідків оборони брата обвинуваченого, братову, жінку й доньку. Вони зізнали під присягою неправду. За фальшиві зізнання окружний суд у Львові засудив їх по 3 місяці вязниці.

МОРД У КОСІВЩИНІ.

У Вербівці, повіт Косів, хтось напав на 55-літню Гафію Смодчук і при помочі топірця замордував її. Своякі замордованої підозрівають, що морду допустився молодець, якого покійна заскаржила за аліменти для сина її доньки.

ЗНОВ ЖЕРТВА ЕКСПЛЬОЗІЇ ГРАНАТИ.

В Заріччю, повіт Надвірна, 15-літній Дмитро Деревинка знайшов артилерійне стрільно з часів світової війни. Маніпулюючи ґранатою, хлопець спричинив вибух та тяжко покалічився на лиці, руках і ногах. В грізному стані відвезли його до лічниці.

ПОЛЯКИ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ Й УКРАЇНЦІ В ПОЛЬЩІ

ЛОНДОН. — Українське Бюро подає, що лондонський „Кетолик Гералд" помістив у числі з 14. квітня цікаву статтю про домагання автономічних прав поляками в Чехословаччині. При кінці статті автор торкнувся також українського питання і пише таке: Більш ніж третина населення Польщі належить до не-польської національности. Складається вона з українців, білорусинів, німців, жидів і литовців. Коли Польща попирає жадання автономії 200 тисяч поляків у Чехословаччині, то тимсамим потверджує вона далеко більші права до автономії шість і пів міліона українців, що живуть у Польщі. Бо їх прилучено до Польщі під тою виразною умовою, що вони одержать відповідну автономію. Даного тоді приречення до сьогодні не сповнено. Навпаки, Польща постійно нарушувала навіть ті права, які належались українцям силою меншостевих договорів, підписаних Польщею.

У СПРАВІ УКРАЇНЦІВ У РУМУНІЇ.

ЛОНДОН. — Укбюро повідомляє, що низка анґлійських парляментаристів та інших визначних громадян внесли 16. лютого м. р. до Ліґи Націй петицію, в якій звернули увагу на невідрадне положення українців у Румунії, особливож на цілковите знищення їхнього шкільництва. Дня 12. березня б. р. повідомив секретаріят Ліґи Націй тих, що внесли петицію, що її принято і передано під розгляд комітетові трьох, який переводить потрібні доходження. Довідуємося далі, що причиною проволоки в полагодженні петиції був спротив румунського уряду, який настоював на тому, щоби петиції взагалі не брати під увагу. При цьому слід зазначити, що в Анґлії панує тепер велике зацікавлення меншостевими правами в Румунії, яке мало свій відгомін навіть у формі інтерпеляції в палаті послів.

НА ЧЕРЗІ.

МОСКВА. — Не фіґурують уже публично імена таких ґенералів як Дибенко і Єґоров. Дибенко відіграв велику ролю у початках революції і був чоловіком советської дипльоматки Колонтай. Він був одним з тих, що засудили на смерть ґен. Тухачевського. Маршал Єґоров також дуже заслужений. З того, що їх збувають мовчанкою, виходить, що вони попали в неласку.

ЩЕ ОДИН ПОПИС.

РИМ. — На прощання виявила фашистівська Італія перед Гітлером іще й свою повітряну силу. До демонстрації літаків приглядалися тільки найвищі достойники і журналісти. У повітрі кружляли сотки літаків і бомбардували пристань та кораблі. Був страшний шум і гук. Модерна війна з літаками і ґазами видавалась великим нещастям.

В РОЛІ „РЕАЛЬНИХ" ПОЛІТИКІВ.

ЖЕНЕВА. — Вайкавнт Галіфакс, британський міністер справ закордонних, знайшовся в тяжкім положенні, бо треба було зійти з дотеперішнього принципового й ідейного становища щодо Етіопії. До Женеви прибув також Гайлі Селясі як „цісар Етіопії", бож Етіопія є надалі також членом Ліґи Націй. А тут Анґлія вже визнала італійського короля „цісарем Етіопії". Тому, що Лізі Націй годі „зїсти" Етіопію, будуть хитрувати в такий спосіб, що дасться членам Ліґи вільну руку щодо визнання Етіопії італійською провінцією. Хто хоче, моґтиме далі стояти при Гайлі Селясі.

ВИГОВОРИВСЯ.

ВІДЕНЬ. — Кажуть, що між бувшим канцлером Шушніґом і Оттоном, претендентом на австрійський престол, була умова, внаслідок якої мав Отто, у випадку гітлерівської анексії Австрії, скорше ввійти до Австрії й вмаширувати до Відня з вірними йому військами. Та він виговоривсь і сказав у балачці, що націсти вибираються до Відня, але він „прибуде годину скорше".

ЯК ПРОТИ ЗЛОДІЇВ.

ВІДЕНЬ. — Австрійська поліція видала наказ арештувати архикнязя Фелікса Габсбурґа за те, що, втікаючи з Австрії, забрав срібло, вартости $900, яке вважається державною власністю, хоч було давніше в уживанні Габсбурґів. Подібне готово статися з бувшою цісаревою Зитою, яка хоче тепер продати тосканський брилянт, що був частиною давньої цісарської корони і вартував два міліони давніх австрійських корон. Цей брилянт є правдиво власністю держави, а не Габсбурґів.

БЛОФУЮТЬ ХЕМІЄЮ.

МОСКВА.—Совети заповідають, що оборонять себе при помочі ґазів і піднесуть тепер хемічну промисловість до того ступня, що побють цілковито Німеччину. Кажуть, що це їм прийде легко, бо Україна має багато вугілля, а це те, чого треба для розвою хемічної промисловости.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ СПРАВДІ ПОСТУПОВА?

Минув уже тиждень від часу, як браття Ла Фолети випустили свій політичний бальон, що його назвали партією національних поступовців, і край мав уже нагоду до нього трохи приглянутися. Приглядався до нього вважно, як можна вносити з великої маси відкликів політиків і публіцистів на нову появу. З цеї маси відкликів можна зробити вже нині деякі висновки.

Передовсім коли йде про вітер, на якому цей бальон думає плисти, то, на погляд великого числа спостерігачів, бальон, на думку його власників, мав би уноситися на протирузвелтівських струях. Майже всі так і пояснили створення нової партії з маркою поступовости як мовчаливий закид Рузвелтові, що йому не вдалось опанувати Демократичну Партію й зреформувати її на поступову партію. Колиб Рузвелтові це було вдалося, то Ла Фолетам було б неможливо творити нову партію.

Як можна вносити з величезного числа фактів, струя проти Рузвелта, на котрій Ла Фолети хочуть плисти, справді сильна. Маємо багато на це доказів з конгресу й поступків Демократичної Партії. Виступають проти нього не лише капіталісти; поважні круги робітничих юній теж з нього невдоволені. Що професійно-патріотичні організації в роді Дочок Американської Революції проти нього, це самозрозуміле, як самозрозуміла ворожнеча накладців великих ґазет, для котрих самий вибір Рузвелта був голосним поличником. Очевидно, ніхто не може заборонити Ла Фолетам визискувати ці настрої для своєї партії. Це навіть краще, що твориться виразну партію, ніж малаб ця струя прибрати форму, чи радше маску, „невинної" організації в роді Жіночого Бунту проти проєкту видавання грошей.

Коли стало ясним, на якому вітрі хоче плисти нова партія, то розглядали далі, чим наповнено бальон. Показується, що наповнено його ґазами, приємними для середніх бізнесменів. Ясна річ, Ла Фолети не могли апелювати до міліонерів (цих інтереси забезпечені добре існуючими партіями), але вони могли апелювати до робітників і фармерів. Та саме цього апелю в перших енунціяціях партії Ла Фолетів нема. Кажуть, що це зроблено дуже хитро: адже робітники й фармери самі прийдуть до партії на всякий випадок, отже пощо час тратити на них? Краще за той час залицятися до нижчої середньої кляси. Чи це була добра політика, покаже будучність.

Властне при питанні за напрям, у котрому має летіти новий бальон, виринає найбільше сумнівів. Чи будуть його кермувати за традиціями Америки, себто капіталізму, демократії, чи може, підлетівши трохи в цім напрямі, звернуть кудись, куди летів, наприклад, Гуї Лонг. Нова партія не обявляє виразно своєї програми, а коли корабель, чи бальон, при виїзді з порту не каже виразно, куди він пливе, то, очевидячки, дальше від порту він може звернутися в зовсім іншим напрямі, ніж первісно видці, ба навіть пасажири припускали.

ПОЕТКА СПОВІДАЄТЬСЯ

II.

Далі ота боротьба двох світоглядів в душі нашої письменниці не припиняються, а навпаки, вона глибшає і прибирає щораз трагічніші форми, коли брати під увагу високі змагання до повної досконалости, ознаменовані поривами творчого духа з одного, а трудноші сірої буденщини в околі неприязного й неприхильного поетці оточення з другого боку. І при цій нагоді варто вона нам іще раз і все наново пригадати ті 80-ті роки минулого століття, коли то з виступом Івана Франка та з проголошеними ним ідеями поступу й волі наша тодішня інтелігенція реаґувала на це здебільша чи то трівожним відкликанням від сміливих окличників нового шляху в літературі, чи то обуренням та лайками в сторону Франка та його однодумців. А тут наша молоденька поетка, котра, як відомо, називалась властиво **Юлія Шнайдер**, належала саме до нечисленних тоді, але власне тому тим жагучіших прихильниць Франка, чого слідом є в її збірках вірші, присвячені великому поетові, а в обговорюваних тут автобіографічних творах записки, що відносяться до Франка, з яких я наведу дві. І так, у 1885 р., після прочитання одного вірша Франка в тодішній **„Зорі"**, видаваній Науковим Товариством ім. Шевченка (1880—97), якийсь час при співучасті Франка, наша поетка пише:

„Чом ти так тяжко горюєш? Чом так ридаєш? У твоїй кобзі всі струни розжалені, сумно й тужно дзвенять... Ти з попелів давніх згадок іскру добуваєш, щоб вогнем серце розпалювати знову. Тихо, серце моє; ти до незнайомого линеш, обняти його бажаєш, пригорнути, втихомирити... Тихо! Чогож то жаль і щось неначе зависть темна трусить тобою? О, чом я не та, котрої він хоч одної сльози на могилі своїй бажає? На могилі? І на віщож на могилі? Чиж усе не кінчиться враз із могилою? На що ще сліз? Яб живуче серце твоє відрадою кріпила, яб рани слізоньками холодила, яб труд увесь несла, щоб тобі спокій добути, щоб давне горе міг ти забути. Прости, прости! То тільки хвиля, коротка хвилина захопила моє серцем струснула; воно вже повне сліз і спочуття для твого горя..." („Замісць біографії", ст. 51).

А після одержання листа від Франка в 1883 р. (поетка була тоді на своїй першій посаді, а саме як провізорична вчителька у мішаній школі в Бібрці) вона у своїм щоденнику написала:

„Є потайний звязок між духами. Ти відгадав мої смілі, скриті бажання, заговорив до незнайомої. Я ваша, ваша на віки! Твої теплі слова загріли, збохотили ту, що на роздоріжжі з заложеними руками стояла та безнадійно споглядала. Великі й тяжкі боротьби я бачила, та не знала, чи оплатиться труд... О, до останнього віддиху я для твоєї ідеї живу... Незнайомий, але споріднений духом — рішаєш мою долю... Там у вірших моїх ще дріжав проблиск надії, ще серцем належала я до... Ти поганив останній промінь любови, через те саме — я ваша!" (Тамже, ст. 73).

Як бачимо:

Ці дві записки це надзвичайно цінні документи знайомства Уляни Кравченко з Франком, бо з них ми можемо доміркуватися, які ніжні та глибокі почування розбудив тоді революціонер Франко в молоденькій учительці-поетці, що зараз усім серцем припала до нього і була готова жертвуватись йому і його революційній ідеї всеціло. Але вся історія знайомства Уляни Кравченко сповита ще для ширшого загалу тайною, якої подробиць ми можемо тільки здогадуватися, читаючи інші сторінки в автобіографічних творах нашої письменниці, хоч це вже сторінки характеру загального, які ми лише гіпотетично можемо відносити до Франка, ось як наприклад цикль прегарних поезій у прозі: „Одне до одного линемо думками, линемо цілою душею" (ст. 76—77). І я думаю, що наші читачі булиб справді вдячні старенькій письменниці, якщоб вона у продовженні своїх дорогоцінних спомин зволила сказати нам усе найважніше з того, що нам вільно знати про її знайомство з великим поетом, подати нам повну збірку своїх записок про Франка та зробити доступним для ширшого кола читачів своє листування з ним.

Бо що знайомство з Франком могло в нашої ідеалістки розбудувати не тільки почування симпатії з гнобленими і приниженими, отже почування, звязані тісно з так дуже тоді модним гуманітарним світоглядом, але і її симпатії **з духовим аристократизмом**, на це мені доказом осьтака записка поетки, яку я відношу до Франка, а яка звучить так:

„Бажаю сильних, творчих душ, а кругом мене **юрба!** (всі підкреслення мої — О. Г.). Тужу за тобою... Ти один із тих чистих, смілих душ. Любити — це життя. Чиж не маю права жити? Без тебе в серці вічна ніч; з тобою ясний день, весна життя; рожі цвитуть, соловії співають, думки родяться і міцніють у діло. Ти розкіш мого духа і міць його..." (тамже, ст. 31). Значить, **соціяльна тенденція**, яку поверховна критика вдигнула ще з часів Франка як одиноке гідне уваги знамя творчости Уляни Кравченко, далеко не така єдиновладна в ціловиді творчости поетки, як це за освяченими традиціями збірки **„На новий шлях"** (1891) у нас при кожній нагоді повторяється. Ні, зовсім ні. Бо, як це я зазначив уже в першій частині моєї праці про нашу поетку, в її усій творчості — аж ген до збірки **„В житті є щось (1929)"** — перехрещуються ріжні духові течії, з яких як дві найважніші я відмітив, а саме альтруїстичний гуманітаризм та — як глибший сам по собі — аристократизм творця, для якого всяке оточення, всяка зовнішність, увесь світ поза ним це всетаки світ істотно інший, означений нашою поеткою, принайменше тут і там, як чернь, або як юрба. І я думаю, що в тому саме й одна з трагічних рис у нашої поетки, що рішитися на один з тих напрямів з усією однозначністю їй так не легко, як не легко їй в околі дійсности рішитися або на безумовну аскезу творця, або на радісне віддання життю.

Бо одноцільної, цілком чисто продзвонюючої гармонії в поетичних збірках Уляни Кравченко — особливож ранішної епохи — не надто багато.

Отак зрештою, як і в її записках збірки „Замісць автобіографії", де духове обличчя авторки хитається трохи нервово між двома екстремами: між просто містичним ідеалізмом з одного, а вкрай розпачливим песимізмом з другого боку.

Але погляньмо вперед на обличчя поетки, а не людини Уляни Кравченко. Придивімся, наприклад до чогось такого, як три прозові поезійки циклю „О, за цілу нужду життя..."

Поетка молиться:

„О, за цілу нужду життя, туземного життя, дай, Отче, хвилин кілька упоєння... безмежного лету... щастя... мрій... О, дай мені, Отче, все, що велике й гарне, благородне, за товаришів дороги... Розжари душу вірою, любовю, надхненням... Дай пісню перемоги... дай пісню перемоги народові мому, Україні святій, заспівати, о, дай душу цілу в цей спів перелити..."

А в третій частині:

„Нехай буду я дрібною краплиною щоденної роси, що паде в чашу цвіту, що вечором кріпить, що перед світанком на пільних просторах добуває з землі ростинни, що не посходили... Нехай буду я як та роси краплина, що не має тривкого буття, ні імени не має, невідома: як непомітно прийшла, впала, непомітно й розвівається... Нехай буду... та нехай мій труд прискорить день розцвіту моєї рідної країни..." (Тамже, 1884, ст. 29). Як бачимо, тут нотка альтруїзму дзвенить чисто й гарно. Ідеольогія Франкових **„Каменярів"** знаходить свій своєрідний відсвіт у свідомій резиґнації поетки з голосної слави во благо рідного загалу, і колиб усе інше у сповіді поетки достроювалося гармонійно до того альтруїстичного акорду даного циклю, то повне узгіднення внутрішніх ліній тут булоб осягнене. Але так воно не є. Провідна лінія записок поетки водно осцілює. Від середовища ось, для якого вона, як чуємо, так усежертвенно хоче працювати, занаджує її таємна туга в зовсім інший світ, що має їй дати те „щастя", якого вона „не має" в житті. Але чомуж поетка почувається такою дуже самотною, коли вона — нам це ми чули теж — так охоче відрікається власного щастя? Та невже лякається нехай і повного осамітнення людина, що хоче всеціло жертвуватися за якусь ідею? І хіба не назвемо щастям генія власне його повну відреченни й осамітнення життєву дорогу, дорогу героя?

Та наша поетка каже:

„Генії, велити минулих часів, ви одинокі товариші самітньої моєї душі... Ваші слова спливають бальзамом у зболілу душу... І ви в житті не були щасливі, і я не маю надії на щастя... О, знайти душу, якаб зорею була моїй душі... знайти душу вищу поглядами... чуттям..." (1881).

„Певна річ, молоденька поетка, пригноблена життєвими обставинами, що їх вона зазнала таки зараз у перших роках своєї вчительської служби — про це скажу ширше, обговорюючи книжку „**Із спогадів учительки**" — могла з повним правом указувати на тупість її тодішнього окруження, як на джерело нетільки невідрадностей у неї. І певно, що нічого природнішого в молоді дівчини, як ота туга за кимось, хто вмів би зрозуміти її без решти. Але чому приняти оте почування безрадности, повної недостачі провідного ідеалу як такого в неї? В неї, що так дуже часто говорить про „щастя всіх", як про її найвищий ідеал? Так хіба воно годі так, що соціяльно-гуманітарним ідеалом того „щастя всіх" власна душа поетки таки не сита, і треба би зовсім і дійсно чогось ущерть особистого? Бо от „дорога, що нею йду — читаємо далі — неначе дорога молочна, складається з самих мраковин... із невпорядкованих світів... Не добачую ще на своїй дорозі зорі... майбутньої моєї зорі, яку відчуваю, яка таємничістю своєю манить мене... при житті держить". А підходом до мистецтва вона таки вщерть віддалюється від „юрби", коли каже:

„Світ мистецтва інший від буденщини. Круг існування творчих душ замкнений для профанів; над святинею, де мистці витають, сувора пересторга-напис: **Noli me tangere!** (ст. 33).

Як бачимо:

Соціяльно-гуманітарна ідеольогія, якою так чванилася наша література Франкової доби, далеко не вщасливлювала і не захоплювала тодішніх поетів так усеціло, як це нашим критикам зо школи Огоновського та Єфремова здавалося та тут і там ще завжди здається.

Д-р Остап Грицай.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

CLEVELAND, O. Youth's Assembly No. 15 of the Ukrainian National Association, will hold their regular monthly meeting on Thursday, May 12, at 8 o'clock in the Ukrainian National Home, located at 2255 West 14th Street, Cleveland, O. All prospective members who have been contacted and especially those who have not been, are earnestly and very cordially invited to attend this meeting. — Joseph Dolney, Secr.-Treas.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Товариства Вільних Козаків, від. 316, відбудуться в четвер, 12. травня (мая), точно в годині 8. вечором. Просяться всіх членів конечно прийти, бо є важні справи до порішення. Довгуючі члени зволять сповнити свою залеглість, бо в противнім разі будуть суспендовані, щоб опісля не було нарікань на тов. уряд, що, мовляв, за остро поступили. — В. Гуринський, секр.

Р. Г.

ГРІШНИК

(Оповідання)

(5)

— А мені нащо Текля? — брехав Гудик. — Я тепер добре заробляю і можу між дівчатами вибирати!

Кажучи це, Ілько витягнув з нагрудної кишені кілька банкнотів і кинув їх перед Хомою на стіл. Хома глянув на гроші, потому на Ілька з видимим респектом.

— Тиклі не така, щоби нею погордувати, — сказав Чепух.

— Я нею не погорджую, — відповів Ілько.

— То чомуж не хочеш женитися з нею?

— Я хотів. Та ти не хотів. Ти собаками гнав мене від неї.

— Так було, що правда. А як би я тепер хотів?

— Тобі не можна вірити!

— Тепер можна би побалакати зо мною!

— Можна? — засміявся Ілько. — Лиш питання, чи я схочу балакати!

Хомі виступив на чоло піт тривоги. Він потерпав, що так лишиться на образі грішним козлом. В крайній розпуці знов став переконувати Ілька:

— Текля в сам раз для тебе. Ти це сам знаєш. Ти зробиш мені ту ласку, бо, беручи Теклю, будемо оба своякими.

— Мині не спішно до такого своячтва, — відповів впертий Ілько. — Це не велика була би честь для мене.

— Колись вона й одідичить все по мені, — тягнув Хома далі.

— Я мусів би довго ждати, — замітив Ілько.

— Дещо й зараз дістане, що лишив їй батько. Цього я не маю права задержати в своїх руках.

— Вона мабуть вже й забула за мене. Ми цілі три роки не бачилися. Може й іншого вже має. Може я їй вже не в голові, так, як вона мені?

— Вона тебе ще любить, — запевняв Хома. — Мусить любити!

— Побачимо! — нарешті сказав Ілько.

— То ти женишся з Теклею і зараз перемалюєш мене?! — крикнув Хома врадуваний.

— Про мене. Тільки кажу тобі, образ втратить те, що на ньому найкраще.

— Знайдеш кого іншого на моє місце! — сказав Чепух, чуючи, що неначе сотнар тягару зсувається з його грудей.

Гудик пішов вперед до млина побалакати з Теклею. Потому вернувся під церкву, виліз на руштовання і став першого козла перемальовувати. Всі люди в селі стали нарікати, що маляр власною рукою зіпсував свій власний образ. Новий козел вже не був так гарно зроблений, не був такий страшний.

Ілько і Текля, очевидно, звінчалися.

Коли тільки Хома Чепух переходив попри церкву, то все з жахом закидав оком на образ, на котрім колись він був як закаменілий грішник.

С. Стасюк.

ДОЧЕКАВСЯ

Жили обоє, як у байці. Вона стара, згорблена, вешталася по хаті, чорній, похилій, сумній, як їхня доля... Сорочка, самі тільки латки, старі спідниці — підрана, засмальцьованаверенька. Рипнули двері. До хати бухнула струя зимного повітря. Ввійшов її старий.

— Давай но їсти, Анно!

Поставила перед ним картоплі в „сорочках". Старий наївся й сів коло діжі. Анна туилася коло кухні й поплакувала.

— Анно! А дай уже спокій... Аді, маю вже відай сімдисех і другий і щем заробив баробиль...

Ще хотів щось сказати, але змовк. Не міг дивитися на плач старої...

— Анно, кажу ти ще раз не пхинькай ми!

— А тобі, старий, тобі ни жиль?...

Хтось рипнув дверми. Ввійшов сусід.

— Славайсу Христу!

— Слава на віки! Сідайте.

— Переказував Василь, абисте йшли до него й абисте му записали того пів шнура...

Андріем стрясло. Анна вийшла з хати...

— Ни бирiт ми того за зле, Андрію; Василь просив і я... — замнявся, не знав, що дальше говорити...

— Павле, — відізвався поволі охриплим голосом Андрій, — шіную вас, самі знаєте. Але ни говоріт ми більше за... того віродка, що з хати мене вігнав... Павле! Мині вже сімдисєк минуло... Павле... Я з оцими кістяками шіске хків з кожної грудки зимлиці добути для него... Я остатну корову ратував перед мескалям, за щом мав ни згинув. Павле!... Я як вивісі Митро едної ночи цілої ни спав, я робив, як той віл, що вже ні ни годин вікінути з стайні... Я думав на старість трохи відпочити, аби внуки очі примкнули... Я бим був всьо для них зробив... Я їх бахур сидів над книжков, абимсі навчив до Митра лист написати, абисі мій Митро там між панами ни встидав, що їго тато писати ни вміє...

Павло сидів ні в сих, ні в тих. Несміливо запитав:

— А що з Митром? До сего часу в плину? Чутки ніякої нима?

— Нима... Їдні кажут, що в воську, другі, що на якихос Соловках лісі рубає...

— Лісі рубає... — мов відгомін повторив старий. — А я їго на пана вчив... Сільготистий був, було би і так нічого з него ни було... Хирлек, під маминов спідницев віхавсі... Я сі дивую, як він войну пирибув... Той другий... моцний був!... Павле!... Я мушусі дочикати ще чогос від Митра... Хоч кілька слів... Він... може... там і ті бараболі ни має, що я...

Старий піднявся. Зза образів виняв шматинку й розвинув. Немов які святощі показав тихонько, не дав до рук Павлові подивитися, шкільну знимку Дмитра.

— Вернисі, сину, — гудів монотонно, — вернисі, паничику мій, до свого тата, до мами... Ти сі їх ни встидав... Вони цупко тримають для тебе того пів шнура... Ни пущу го, Митруньо... Абим згоріти мав — ни пущу...

Почув кроки Анни, тому скоро завинув знимку Дмитра в шматинку й сховав за пазуху.

Знову рипнули двері. Лице старого трохи розяснилось... Це товариш Дмитра приніс старому газету. Був якийсь збентежений... Поклав газету і вийшов. Старий розгорнув газету й почав читати. Нараз стримав віддих... Почервонів, поснів... Газета випала йому з рук... Почав рвати волосся на голові... Анна закричала, Павло переляканo дивився на старого, що насилу промовив:

— Мій... син... жидівський наймит, комуніст, в кримінал!

Андрій підняв очі й наче застигнув з болю, цідив слово за словом:

— Проклятий же будь, псе жидівський!

— Андрію!... Андрію!... Що ти говориш! — лебеділа Анна.

Старий бив головою в стіну...

А по хвилині звернувся до сусіда й сказав:

— Скажіть Василеві, най си той шнур землі бере. Мені вже нічого не треба.

На будові.

— Слухай Петре, а чи майстер уже знає, що руштовання завалилося?

— Думаю, що так, адже він лежить під руштованням.

ДО ПИТАННЯ СОЦІЯЛІЗМУ

II.

Далі де Леон слушно полемізує з анархістами, що без усякої влади не може існувати та розвиватися суспільність. Він порівнює ріжні суспільні функції до орхестри, в якій кожний музикант грає на своїм інструменті, але всі під керуванням диригента. Диригента він порівнює до влади і каже:

„Отся керовнича влада майстра орхестри — конечно потрібна: щоби всіх грачів-музик в одну хвилину покликати до порядку; щоби сказати їм, коли мають починати; хто коли повинен грати голосніше, а коли другий нехай грає тихше; коли заграти на одним інструменті і коли спинити другий, щоби регулювати такт усіх і зберегти акорд. Дирігент орхестри — не гнобитель і його палиця не ознака тиранії; він стоїть там не на те, щоби допікати комунебудь; він таксамо потрібний і таксамо важний, як усі інші члени орхестри".

Які гарні слова! Скільки мудрости і переконливої сили в них! Та заразом питання: А чому ж не дивитися такими самими окулярами на інші суспільні устрої, не конче соціялістичні? Чому капіталістична влада це вже „озброєна головно, коли не виключно, засобами гніту, утисків, тиранії"? Вкінці де і в чому є бодай найменша запорука, що соціялістичний уряд буде „не гнобитель, а його палиця не ознака тиранії"? З яких аргументів черпати віру, що „він не буде допікати комунебудь"? А що буде, коли, припустім, у соціялістичній суспільності знайдеться така частина громадян, що захоче мати свій дім, свій власний, хай би маленький варстат праці. Захоче скромно жити і складати гроші, щоб опісля полишити за собою якийсь знак; захоче роздобути собі певний, виключний круг свого матеріяльного ділання, щоб на ньому витиснути тавро свого духа? А цей ласкавий соціялістичний „диригент" не позволить йому і скаже, що „сольових музикантів ми не признаємо; кожний, хто хоче грати, мусить грати в орхестрі і під моєю батутою". Хіба це не буде утиск, гніт, ярмо, розбишацтво? Хіба цей утиск, гніт і розбишацтво не відбуваються тепер на кожному кроці в Совєтах, в яких найменший індивідуальний вияв расходиться вже „зрадою соціялістичних інтересів" і відступників розстрілюють наче собак?

Далі де Леон обширніше обговорює головну матеріялістичну засаду соціялізму. Він твердить, як і всі інші соціялісти на чолі з Карлом Марксом, що „історію перерішують матеріяльні потреби людей". Все, що діється в історії, діялося в імя матеріяльних вигід. Де Леон найвиразніше говорить, що і моральність людей має виключно користолюбний, матеріялістичний підклад. Він говорить, що колись люди їли людей, коли схопили їх у полон. Але коли показалося, що замісць зїдати якогось вязня краще його тримати і змушувати його працювати на себе, люди почали занехувати людоїдство, називаючи його „неморальним". На місце людоїдства вони впровадили невільництво. А коли і невільництво почало неоплачуватись, то тоді знов заговорила людська „мораль" і люди почали висвободжувати невільників. Саме в імя такої матеріялістичної користолюбної моралі вибухла в Америці громадянська війна між Північчю і Полуднем за визволення чорних, говорить де Леон.

Чи це правда? Мораль, безперечно, це субєктивна річ. Кожний толкує її собі на свій лад. Можливо, що з соціялістичного боку мораль це тільки користолюбний засіб до здобуття матеріяльних цінностей. Але мораль не в усіх людей означає користолюбність. Є люди, а їх є багато, для яких мораль є самоціллю; для неї вони готові віддати все, включаючи своє життя. Таких людей є всюди багато. Всетаки треба запамятати собі, що соціялісти наперед всього ставлять користолюбні цінності, ставлять матерію. А це придається ще до зроблення одного дуже важного висновку, який зробимо пізніше.

Цікаві висновки робить де Леон щодо агресивности соціялізму і його войовничости. Та вони, здається, не зовсім погоджуються з загально принятими поглядами соціялістів про пацифізм. „Третім нервовим центром соціялізму", говорить де Леон, „це його мужна й агресивна постава. Соціольогічні закони, які керують суспільством, ідуть рівнобіжно і точно відповідають тим законам, які природниче знання відкрило в біольогії. Поперше, головне явище для біольогії — це не одиниця, а порода. У згоді з тим і в соціольогії головною справою буде це, що відповідає породам в царині біольогії. В біольогії маємо боротьбу, а не хирлявий мир... В остаточним висліді соціялізм відкидає як даремні, коли не злочинні, методи підлещування та спокушання, або проголошування „мир, мир" там, де немає миру". Так говорить де Леон.

Хібаж не точнісінько ті самі слова проголошують Мусоліні, Гітлер і всі ті, що будують свої устрої на крайньо-націоналістичних заложеннях? Точнісінько, як де Леон, вони говорять, що як у біольогії так і в соціольогії важну ролю грає не одиниця, а порода. Тому саме вони кожної хвилі готові пожертвувати вигодами, а навіть життям одиниці, щоб урятувати цілу породу. Також вони проголошують вічне змагання, вічну війну і впрост з погордою відносяться до тих людей, що кричать „мир, мир" там, де того миру нема. Саме задля тої вічної боротьби і Гітлер і Мусоліні узброїли свої нації до зубів, учать своїх людей вибирати „кулі і гармати замісць масла". Саме задля тої вічної біольогічної боротьби вони стараються захопити „місце під сонцем" і забезпечити свому народові якнайбільше територій. Що через те потерпить якась інша порода, це їх не обходить. Своїм святим обовязком вони вважають дбати в першу черту про життя своєї власної породи.

Признання де Леона, що „у світі панує вічна боротьба", а також те, що в тій боротьбі „рішає порода, а не одиниця", повинні добре запамятати собі ті наші соціялісти, що вічно горлають про слинявий „мир, мир" та ставлять волю, добробут і щастя одиниці понад інтереси цілої нації, цілої породи.

Правда, добродій де Леон говорить, що „в соціольогії економічні кляси займають місце пород в біольогії". Та тут де Леон говорить свідомо чи несвідомо неправду. Бо зграя голодних вовків ніколи не буде гризти себе, коли має нагоду поживитись тілом якої іншої тварини. Коли вовки мають перед собою якусь істоту іншої породи, то всі вони, голодніші і менше голодні, солідаризуються і нападають на неї. Це закон біольогії. Говорити, що „економічні кляси в соціольогії заступають породи в біольогії" значить твердити, що голодніші вовки солідаризуються з голоднішими й більш обскубаними вівцями проти своїх ситих вовків і товстих баранів. А це абсурд.

Дуже цікаве признання робить де Леон також у відношенні до економічних „визискувачів". Та це признання готово звернутись таки проти самого соціялізму. Він говорить так: „Нема гіршого визискувача, як визискувач середньої кляси. Карнегі може стригти своїх 20,000 робітників тільки по 50 центів денно і всежтаки набере від ранку до вечора 10,000 долярів зиску. Банкир, який має багато грошей на розжичення між людей, може мати дуже добрий дохід, побираючи хочби тільки невеликий процент від кожної позички. Але жінка, що торгує яблуками на розі вулиці, мусить мати від сто до пятьсот відсотків зиску, щоби проіснувати. З тої самої причини і середня кляса, себто „бос", що наймає тільки кількох робітників, є найгірший, найдоїдливіший і найбезпощадніший визискувач найманого невольника".

Отож з того бачимо, кого цей великий соціяліст уважає „найгіршим, найдоїдливішим і найбезпощаднішим визискувачем найманого невільника": перекупку яблук і „боса" з кількома найманими людьми.

Чи правда, це? Зрозуміло, що ні. Бо коли би перекупка яблук чи малий „бос" справді були такими економічними визискувачами і дошкульними „панами" для „найманого невільника", то той „найманий невільник" сам купив би собі кошик з яблуками й почав би на засаді соціялістичного матеріялізму визискувати інших. Купити собі кошик яблук і стати перекупкою кожний потрапить. Також відносно невелика штука побудувати собі якийсь варстат праці, де працювали б кілька осіб. Колиб цей бизнес був аж такий поплатний, то на нього кожний вже якось спромігсяб. А ми знаємо з практики, що ті маленькі, середні підприємства ледве животіють. Певно, що якийсь відсоток зможе них добре заробляє і зростає у велике підприємство. Але більшість з тих „босів" це таки бідні люди, які не тільки що мусять цілий день працювати в своїм підприємстві, але ще мусять вечорами промишляти, щоб вийти якось на лад і не збанкротувати. Ті „страшні визискувачі", як їх називає де Леон, фактично не мають вільної хвилі і звичайно працюють не лиш у робучі дні, але й у свята і в неділі.

Щодо признання де Леона, що великі капіталісти менше визискують людей, то хай той аргумент останеться так, як є.

(Докінчення буде).

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

На участь української імміграції у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році зложили дальші жертви:

Товариство Золота Липа в Ню Йорку	$25.00
Союз Українок, відділ 49-тий у Бофало, Н. Й.	25.00
Д-р Василь Галич, Супіріор, Віс.	10.00
Іван Федан, Арнольд, Па.	10.00

Дальші жертви просимо слати на адресу:

P. O. Box 1014 Church Street Annex, New York, N. Y.

Чеки й грошеві перекази треба виписувати на імя:

Nicholas Muraszko, Treasurer.

У суді.

Суддя: „Отже підсудний сказав, що пекар Мучка є скінчений голодранець — так?"

Свідок: Очевидно, що так але щоби підсудний таке сказав, то я того не чув.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧУЖИНЦІ ХОТІЛИБ ВСТУПАТИ ДО У. Н. СОЮЗУ, А МИ ЩО?

Прочитавши протокол з річного засідання головних урядників У. Н. Союзу і завважавши їх працю та змагання збільшити членство У. Н. С. та поширити його між українцями в Америці і в Канаді, треба ствердити, що головні урядники щиро і завзято працюють для нашої організації. Бачимо, що У. Н. Союз готов навіть видати більшу суму грошей на всякі молодечі спортові клюби, щоби приєднати молодь до У. Н. Союзу.

Але хоч це дуже добрий початок, то ми мусимо сказати, що тою справою мусить занятися цілий український загал. Кожний наш громадянин мусить зрозуміти завдання й ідею У. Н. Союзу і мусить ширити їх між українськими громадянами, головно тими, що ще не вступили до У. Н. Союзу. Бо зрозуміло, що самі провідники не можуть ходити від хати до хати і притягати членів. Тоді не сталоб їм часу і сил на важнішу справу, на ведення організації. Це мусять зробити самі рядові члени, в порозумінні з відділовими урядниками.

Та щоб приєднати нових членів до У. Н. Союзу, то треба в першій мірі самим добре знати ті користі, які ми від Союзу дістаємо. Бо багато є таких наших членів, що самі нарікають на Союз, бо не розуміють тих користей. У висліді, замісць приєднувати, вони відтручують тих, що хотіли би вступити.

Що варт наша організація, У. Н. Союз, на це може послужити такий факт:

Я мав нагоду говорити з одним чужинцем, який є предсідником місцевої чужинецької організації. Він розказував мені про фінансові користі, які мають члени тої організації. Тоді я йому розказав про У. Н. Союз і про користі, які ми дістаємо від Союзу. Він не хотів повірити. Щойно коли я йому показав звіт фінансового секретаря і все вияснив, він повірив у силу нашої організації і в користі, які маємо з У. Н. Союзу. За пару днів він прийшов до мене і питався мене, чи наш У. Н. Союз приняв би їх людей. Якби Союз приймав чужинців, то вони прийшли би з цілим відділом до У. Н. Союзу. Так він мені сказав, а навіть просив мене, щоб я написав до головного предсідника Союзу і дістав у тій справі пояснення.

З того виходить, що У. Н. Союз таки добра організація і ми повинні гордитися нею. що ми її маємо. А в першій мірі ми самі повинні належати до неї.

Н. Паламар,
Літл Фолс, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ПІТСБУРГ, ПА.

Свято Ольги Басарабової.

Заходом Союзу Українок відбулося в нашій громаді в неділю, 20. лютого ц. р., свято в честь Ольги Басараб. Перед святом о. Желехівський відправив в місцевій укр. прав. церкви панахиду і виголосив коротку проповідь.

В церковній салі виконані були музичні точки; їх дуже гарно відіграла орхестра М. Желехівського. Приявних привитала пані М. Малевич, сказавши, що українки повинні горнутися до своїх організацій, бо тільки через зорганізоване жіноцтво воля загостить до нашої хати. Промову про покійну Басарабову виголосила пані Животко. В ній розповіла про життя, працю і геройську смерть Ольги Басарабової.

М. Желехівський відспівав кілька пісень. Співав дуже гарно. Також гарно деклямувала пані Хандогова, а й гарну промову сказав В. Шабатура. На поклик пані Малевич зложили на поміч політичним вязням по $2: інж. В. Малевич, С. Животко; по $1: о. Желехівський, А. Дяк, К. Козак, М. Хандога, В. Шабатура, С. Шабатура, А. Шнер, Н. Левицький, С. Відер, Т. Онищкова, А. Вусин, К. Ділюпа; по 50 ц.: П. Мисько, Р. Макар, П. Петруньо, Петрик, А. Дуб, А. Опіла, Брановський, М. Катериняк, М. Михалюк; по 25 ц.: М. Коруна, В. Сорочак, П. Кирцьо, А. Коцан. Разом $22.70. Розходу було $7.70. Решту, $15, вислано через Обєднання з призначенням на політичних вязнів.

Опісля була мала гостина. Тостмайстром був інж. В. Малевич. Він покликав до слова ред. М. Хандогу, а цей сказав гарну промову, яка всіх дуже зацікавила. Крім нього промовляли М. Михалюк, А. Шнер, М. Хандогова, П. Левицький і інші.

Анна Дяк.

ДЕ СЛИНА МЕРЗНЕ В ПОВІТРІ.

Багато ляків гадають, що на бігуні землі є найхолодніше. А проте найнижчу температуру ствердили в місті Верхоянську на Сибірі, де студінь доходить узимі пересічно до 62 ст. Ц. Одначе часто термометер показує понижче 70 ступнів холоду. В тій самій околиці влітї спека доходить до 30° Ц. Отже розхил температур підчас року рівний там коло 100 ст. Ц. Факт, що там живуть люди, свідчить про величезну снагу людського організму, що вміє пристосовуватись до таких ріжних температур. Одначе витрималість мешканців Верхоянська бліде перед тою, яку витримує шкіра мешканців міста Льоп-Нор у китайськім Туркестані, де ріжниця між температурою полудня і півночі доходить до 70° Ц. Тоді, як мешканець Верхоянська має кілька місяців часу, щоб перейти від низької зимової температури до літньої спеки, мешканці Льоп-Нор мусять 70-ступневі скоки температури переносити підчас одної доби!

ВІЙНА В ФІЛЬМОВІМ ПРОМИСЛІ.

У кількох фільмових промислових газетах появилось оголошення союзу власників фільмових театрів, що, мовляв, цим власникам надоїло тратити гроші на закупно чи винайм фільмових тасьм із визначними фільмовими зірками, що буцімто притягають багато публики, але на ділі її не притягають. Між фільмовими зірками, вичисленими в оголошенні, є між іншими: Марлін Дітріх (нагорі, зліва); Кей Френсис (нагорі, справа); Джовн Крофорд і Кларк Гейбел (на образку уподі).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПРОТОКОЛ

З РІЧНИХ НАРАД ВИКОННОГО КОМІТЕТУ ОБЕДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

Наради відбулися в суботу, 18-го грудня 1937 р., в Джерзі Ситі, Н. Дж., в домі під ч. 83 вул. Ґренд.

(2)

Справа участи українців у Світовій Виставі.

На порядок дня приходить справа участи українців у Світовій Виставі, яка відбудеться в Ню Йорку в 1939 р. Голова зборів покликує до слова Д. Галичина, який на припоручення Обеднання занявся зібранням можливо якнайточніших інформацій у справі Світової Вистави. Д. Галичин подає інформаційний звіт про можливості української участи у цій виставі. (Звіт був поданий у „Свободі" з 27 грудня 1937).

З черги предсідник попросив до слова проф. Олександра Кошиця, який виголосив довший доклад про те, з якою мистецькою програмою треба б українцям виступити на тій виставі. Виводи проф. О. Кошиця представляються так:

Відносно участи українців у Світовій Виставі не може бути двох думок; коли не зарепрезентуємо себе на виставі, і то гідно, як культурна й велика нація, окупанти наших земель зуміють скапіталізувати наше занедбання для себе, представлять наші культурні цінності, як свою власність та в цей спосіб обкрадуть нас навіть на полі культурнім. Питання є тільки, з якою програмою маємо виступити. Безперечно, тут є широкі можливості, та в першу чергу повинні ми виступити з українською піснею. Треба нам мати масовий український народній хор з 500 до 600 найкращих співацьких сил, вибраних з поодиноких хорів Америки. До фахової підготови виступу хору потрібно, крім головного диригента, місцевих учителів-диригентів та окружних інструкторів. Місцеві вчителі-диригенти переводять проби в своїх громадах, кожний зо своїм вибраним гуртком зокрема. Потім поодинокі гуртки з даної околиці зїжджаються принаймеше раз на тиждень до одного центру та відбувають свої проби з окружним інструктором. Вкінці сам головний диригент мусить принайменше кілька разів на рік обїхати всі співацькі центри та перевести з ними проби. Остання спільна проба малаб відбутися в Ню Йорку перед самим виступом на виставі. Такі проби треба вести цілий рік. Очевидно, з такою підготовою получені поважні кошти. Крім нот та поїздок треба оплатити головного диригента, окружних інструкторів та місцевих учителів-диригентів, бо тільки тоді будемо мати певність, що все буде виведене як слід. Спускатись на самий патріотичний чи національний обовязок при підготові такого поважного виступу не можна. Справу треба поставити професіонально. Технічну сторону організації такого всеамериканьско-українського хору мав би обняти спеціяльно створений до цеї цілі т. зв. музичний центр, який складавсяб з головного диригента, організатора-начальника канцелярії та представника від громадянства до ведення фінансів. Сили, які працювалиб у музичному центрі, мусілиб теж бути оплачені.

По проф. Кошицеві забрав слово проф. Антін Рудницький та висказав деякі фахові заваги відносно виступу хору. Заявився за фінансування цеї справи. Рівночасно обговорив коротко справу вистави української опери на виставі, а також виступи з українськими творами на симфонічну орхестру.

Вивязалась жива дискусія, у якій виринуло багато питань. Д-р Мишуга зясував їх у такому порядку: 1) Чи українці мають брати участь у виставі? 2) Як так, то яку, цебто, чи будуємо свій власний павільон, чи обмежуємось до винайму відповідної домівки у чужих? 3) З якою програмою маємо виступити? 4) Хто мається заняти підготовою діла? 5) Який може бути максимум видатків, получених з виступом у виставі, та хто мав би їх покрити?

Д-р Семен Демидчук ставить внесок, щоби брати участь у виставі. Попирає його Юліян Павчак. Внесок перейшов одноголосно.

Юліян Павчак ставить внесок, щоб ставити павільон. Попирає його пані Галичин. Внесок перейшов одноголосно.

Д-р Семен Демидчук ставить внесок, щоб виступити з мистецькою програмою, зокрема з українсьдкою піснею, так, як справу представив проф. О. Кошиць. Рівночасно заявляється за те, щоби проф. Кошиць обняв у тім провід. Внесок, попертий панею Галичин, перейшов одноголосно.

Юліян Павчав ставить внесок, щоби покликати до життя виставовий комітет, який би був під наглядом Обеднання. Попирає його Микола Бризнак. Проти цього внеску виступає з уряду Д. Галичин, ставлячи противний внесок, а саме: збори уповажняють уряд Обеднання скликати ширшу конференцію, в якій взялиб участь представники українських організацій та громадянства, щоб основувати виставовий комітет. Внесок цей, попертий Н. Данильченком, перейшов одноголосно.

Д-р Демидчук ставить внесок, щоб як максимум видатків, получених з виставою приняти $100,000; цю суму малось би стягнути в формі податків від українських організацій. Внесок перепав, бо ніхто його не попер.

Микола Близнак ставить внесок на $75,000, але потім відтягає його.

Д. Галичин ставить внесок на 50,000 ($35,000 на будову павільону і $15,000 на виступ хору); попирає його Юліян Павчак. Внесок перейшов одноголосно.

Реферати й дискусія над ними.

По 10-мінутовій перерві наради продовжуються дальше. Наступають реферати О. Ревюка та панни Марії Боднар на тему:

Відношення між двома поколіннями української іміґрації в Америці.

Впровадив справу О. Ревюк як голова цими словами:

Від якогось часу серед української іміґрації дається відчувати зовсім виразне напруження між так званою старою й молодою ґенерацією (поколінням).

Нема в тому властиво нічого надзвичайного. Мають подібні проблеми всі народи. Мають навіть американці, які цю справу вже здавна розсліджують і студіюють з соціольоґічного, психольоґічного, виховного й інших боків. У їх книжках можна стрінутися з загально принятим поняттям „зудару поколінь" (clash of generations).

Мають подібні проблеми просто всі іміґрантські ґрупи в Америці, але в них цей зудар поколінь прибирає подекуди, можна сказати, інакші форми, ніж серед американців. Адже зудар поколінь серед американців це просто зударення двох поколінь людей, з котрих одно виросло в обставинах, відмінних від обставин трицять років тому. Зударення поколінь серед іміґрації це зударення поколінь, з котрих одно ріжниться не лише віком, але й тим, що воно родилося й виросло в зовсім іншім краю, дуже часто в культурі зовсім іншій від тої культури, в котрій виростає молоде покоління.

Через це й проблема відношення поколінь серед іміґрації відмінна від проблеми відношення поколінь серед корінного американського громадянства. Вона йде багато глибше й ширше. Тому в науці звичайно й відріжняють зудар поколінь серед американців від зудару поколінь серед іміґрантів, називаючи покоління серед американців просто старим і молодим поколінням, або старшим і молодшим поколінням, а зате покоління серед іміґрантів першим (розуміється, в Америці) поколінням, та другим (розуміється, в Америці) поколінням (ферст дженерейшен Америкенс, секонд дженерейшен Амрикенс).

Американці для вирішення своєї проблеми вживали ріжних способів. Останніми часами вони мали деякі успіхи з так званих молодечих конґресів, де збиралася сама молодь на обговорення питань своєї ґенерації. Одначе ці конґреси мали ту недостачу, що вони часто говорили в порожнечу, бо говорили про старше покоління так, що старше покоління цього чути не могло, бо його там не було. Через те заведено таку поправку, що на наради збирались обі сторони, молоде й старе покоління. Такі конференції мали серед американців великий успіх, себто причинились багато до вирівняння суперечностей між поколіннями, заглаенням ріжниць між ними, злиттям народу в одну цілість.

Серед української іміґрації пробовано вже перший спосіб. Як відомо, були конґреси й конференції української молоді й на них давалися нераз чути голоси спротиву, ворожнечі, чи критики першої ґенерації. Ці голоси почули люди, які там були припадково приявні. Не можучи виступити та промовляти в імені першого покоління, вони чулися віддалені від нього. Широке громадянство про це мало знало. На наступних конґресах молоді оба покоління відсувалися ще далі. Якщо справа піде так далі, то між двома поколіннями української іміґрації створиться така прірва, що потім уже ніхто понад нею не збудує мосту, по котрім вони могли би з собою зноситися. Через те уряд Обеднання рішився піти слідами американських орґанізацій і видвиґнути на публичну дискусію відношення поколінь серед української іміґрації. В цій цілі ми постаралися стягнути молоде покоління на цьогорічне засідання та дати йому можливість сказати свобідно все, що воно хоче сказати про старше покоління.

Уряд здає собі справу з того, що відносини серед української іміґрації в дечому інакші, ніж серед старих американців. Нашому молодому поколінню багато тяжче говорити відкрито, ніж молоді старих американців. Наше старше покоління не признає свобідної думки для молоді в такому ступні, як це признає старе американське покоління. Ми звикли, щоб дітей було видно, але щоб їх не чути. Діти мають мовчати й слухати, а не говорити. Як дитина скаже свою думку, то це вважається поломанням етикети відношення двох поколінь.

Через це молодому поколінню буде трудно сказати те, чого воно хоче, що воно відчуває. Щоб це облекшити, позволю собі в імені старого покління запевнити молоде покоління, що що воно не скалоб, це не буде взяте проти нього. Щоб старшому поколінню облекшити вислухати, що йому скаже молоде покоління, пригадаю йому факт, що на конференції „1934 Mobilization of Human Needs," влаштованій у Ню Йорку, один з молодого покоління сказав про старе покоління: "You know, sometimes we think that the worst thing that can happen to us is to become like you."

Каже проф. Оверстріт, що на це старому поколінню не було що іншого робити, як засміятися. Щоб ніхто не думав, що там старе покоління представляли якісь неповажні люди, додам, що на естраді конференції від старшого покоління сиділи: фільософ проф. Оверстріт, Нютон Д. Бейкер, що був секретарем війни в воєннім кабінеті през. Вилсона, пані Фредерикова Пейстова, з крайової ради У.W.C.A., пані Ліда Фут Тар, предсідниця орґанізації „Кемп Файер Ґерлз" та пані Френклинова Делано Рузвелтова.

Як ми ждемо від молодшого покоління, щоб воно вислухало, що ми маємо про нього сказати, то нам треба вислухати без упередження, спокійно, що нам скаже молодь.

Тут провід нарадами обняв гр. Микола Мурашко, а О. Ревюк говорив далі як референт:

Коли одно покління говорить про друге, то воно мусить брати якісь справедливі мірила для оцінки цього покоління. Молоде українське покоління, говорячи про старе, має на думці такі мірила, і старе покоління, говорячи про молоде, повинно мати такі мірила. Не все ми їх висказуємо виразними словами. Часто їх треба додумуватися. Коли цих мірил не висказується, а лише мовчки приймається, то треба їх свідомо шукати і їх критикувати: чи ці міри важні, вартісні, основні?

Вибираючи ці мірила для зміреняя молодого покоління, треба взяти під увагу його досвіди, його виховання. Не можна від нього ждати таких річей, яких можна ждати від старого, котре родилося в Україні. З другого боку, від нього можна ждати річей, яких не можна ждати від старого покоління, бо старе покоління в одній половині неграмотне, а в другій половині малограмотне, а молоде покоління все грамотне, а що найменше в половині має не лише так звані публичні школи, але й так звані вищі школи (гай скул).

У своїм розгляді я не можу брати під увагу другого покоління, що не дозріло, що щойно росте. Беру друге покоління, вже дозріле, дозріле фізично, дозріле умово, дозріле полово, дозріле суспільно, себто тих молодих людей іміґрантського походження, що вже закінчили тілесний розвій, уже можуть дружитися, що покінчили свій формальний вишкіл і готові взяти на себе відповідальності, звязані з заняттям, подружжям і суспільним життям.

Розглядаючи молоде покоління, я думаю розділити свої обсервації на низку ґруп, і йду в цьому за розділом, за котрим пішли орґанізатори конференції "1934 Mobilization of Human Needs", що зібралася була при кінці 1934 року в готелі Комодор у Ню Йорку.

(Далі буде).

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 6. травня, в годині 4. рано, в Маганой Пейн, Па., упокоїлась у Бозі

КАТЕРИНА РУДНЯНИН

21-літня донька Михайла й Анастасії Руднянин.

Покійна захоріла на перестуду й положилась до ліжка дня 4. квітня, й по майже пятьтижневій хоробі заснула сном, з котрого вже більше й не пробудилась.

Покійна родилась у Філядельфії 5. грудня 1917 року. До У. Н. Союзу вступила в березні 1934. року. Цікавилася справами У. Н. Союзу й правильно читала Ukrainian Weekly. Була спокійної вдачі, чесна й побожна, а до того ще красна з уроди. Відійшла від родичів, 5 братів і 1 сестри несподівано, полишаючи їх повними жалю й горя.

Похорон відбувся в понеділок, 9. травня.

Най земля буде Їй пером.

Мих. Руднянин, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

На визвольну боротьбу.

Дня 26. лютого відбулося 25-річне весілля громадян Липянів. З тої нагоди пані Притуляк і пані Дорош зладили гарний вечерок у честь ювилятів. Перед обідом парох о. В. Мереньків виголосив гарну промову про 25-літнє життя ювилятів. Другим бесідником був адв. І. Т. Білінський, який привітав ювилятів, а потім хлопячий клюб „Сейкред Гартс", під проводом чл. Мих. Олексика й Мих. Козири, вручив ювилятам дарунок від своїх членів і відспівали „Многая літа". Треба згадати, що на гостині був правдивий український коровай, яким немало натішилась українська молодь.

Опісля забрав слово староста п. Шмаґала, побажав ювилятам дальших успіхів у їх праці на полі церковному, національному й громадському, а присутніх попросив зложити пожертви на визвольну боротьбу. Жертвували: „Сейкред Гарт Клюб" $2.46; Петро Липян $2; по $1: Д. Шмаґала, І. Т. Білінський, М. Колодій, Анас. Липян, Ф. Фоца, А. Білінський, Т. Бобечко, Стефанія Паливода, П. Головчак, П. Гузіль, Н. Олексик, Н. Страп, Н. Зарічний, М. Стельма, О. Кульчицька; С. Іванчук 75 ц.; по 50 ц.: о. В. Мереньків, І. Ґоїк, П. Різун, А. Сорохман, І. Клепчак, А. Мельник, М. Когут, Г. Шваґуляк, Т. Федорчак, А. Притуляк, С. Олексик, Ю. Гірняк, Н. Декан, І. Декан, П. Хміль, С. Юник, М. Волошин, Марія Бучуляк; решта дрібними. Разом $35, які переслано до централі ОДВУ.

БАБИЛОН, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Колядувати ходили члени й членкині 39-го відділу ОДВУ: Іванна Петровська, Анас. Ґловацька, К. Депега, В. Заверуха і Н. Мазур. Зложили по $1: Х. Вельшук, К. Шінкар, В. Сосніцький, С. Ратушний, А. Гутник, О. Кіпибіда, С. Бемко, І. Осарчук, І. Петровський, В. Левик, А. Ґловацький, О. Мазур, П. Ґловацький, Ф. Ґловацький, М. Лабзда, Я Каштан, К. Кіпибіда, Н. Гладкий, Д. Николишин, Г. Пекула, М. Шурка, С. Частунь, О. Головка, Д. Заверуха; по 50 ц.: А. Пендвер, М. Недоситко; Т. Крусоватий 25 ц. По відчисленні малих розходів переслано на визвольну боротьбу $24.25.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(151)

На білих крилах легкопадів Бравн і Тарзан спускалися поволі вниз. Земля, кущі й будинки ставали все більшими й більшими і в кількох найближчих хвилинах вони вже мали стукнути ногами об землю. Тимчасом літак, стративши пільота, дивовижно ґудів у повітрі, перевертаючись на всі боки, немовби хто йому переломив хребет.

Що він скоро мусить запороти в землю, це було ясне. Бравн і Тарзан в серці бажали, щоб він упав на котресь місце в оселі кавуру і щоб у той спосіб бодай на хвилю відвернув увагу кавуру, аж вони самі стануть на землю. Бо вони не виключали того, що заки вспіють станути на землю, кавуру ще в повітрі зустрінуть їх кінцями своїх спис.

Та в середині оселі діялося щось зовсім інше. Кавуру були перелякані на смерть. Тепер вони вже були певні, що це духи вмерлих летунів шукають пімсти. А від духів смертельному чоловікові тяжко оборонитись. В першій хвилі вони всі поховалися до своїх криївок. А далі звідтам почали вибігати й чимдуж гнати в напрямі святині.

Вони думали під крилами Кавандаванди знайти забезпеку перед духами летунів. Тимчасом Кавандаванда далі змагався з Джейн. Притягнувши її назад до кімнати, він рішив зробити з нею кінець. Але Джейн зо свого боку рішила боротися до смерти. Вона дійсно боролася немов тигриця, вириваючись кілька разів йому з рук. Та вкінці Кавандаванда притис її до кута.